

Evangélikus hitoktatás kisgyermeknek

Az evangélikus hitoktatás Budapesten leginkább a gyülekezetekben folyik. Vidéken – különösen a nagy lélekszámú evangélikus területeken – már iskolákban és óvodákban is oktatnak lelkészek, tanárok, óvónők.

A XIII. kerületi Angyalföldi Evangélikus Gyülekezetben hetven tanuló részesül hitoktatásban. Míg három évvel ezelőtt, a kicsi létszám miatt ezt a szolgálatot a lelkész egyedül is ellátta, addig az elmúlt s ebben a tanévben már segítségre volt szüksége ahhoz, hogy öt csoportban folytassa a munkát. Az ifjúsági csoportban – ők már konfirmáltak, többnyire gimnazisták vagy középiskolások, nyolcadikosok – az Evangélikus Teológiai Akadémia nyugdíjas professzora tanít. A konfirmáció előtti előkészítőt és a negyedikesek, ötödikesek foglalkozásait a lelkész vezeti. A második és harmadik osztályosokat egy negyedéves tanárképzős hallgató oktatja. Vasárnap délelőtt tíz órától – az istentisztelet ideje alatt – vasárnapi iskola is van. Ez azt jelenti, hogy akik hétközben nem érnek rá, azokkal az ifjúsági csoport tagjai (a gimnazisták) foglalkoznak.

A legkisebbek, az óvodások és elsősök hitoktatását a lelkész felkérésre vállaltam el. Könyvtár-pedagógia szakos tanárként részt vettem a nyáron egy hitoktató képzésen. Itt kiváló előadók, többek között Kozma Tamás szociológus (Oktatáskutató Intézet), Szigeti Jenő (OKI) és a II. Rákóczi Ferenc Gimnázium tanára, Takácsné Kovácsné Zelma a Budapesti Evangélikus Gimnázium tanára, lelkész tartottak számunkra élvezetes előadásokat. Mindez, ha "jogosítvány" nem is adott a munkámhoz, de talán bátorságot igen, hogy megpróbálkozzam vele.

Szeptemberben megismerkedtem a szülőkkel. Ez a találkozás mélyen elgondolkoztatott. Ezek az elfoglalt emberek, (orvos, mérnök, ügyvéd, tanár, művész, néprajzos, üzletkötő,) miért szánnak ebben a szekularizált, elvilágiasodott környezetben hetente egy órát arra, hogy gyermekük már ilyen kicsi korban hittant tanuljon?

A beszélgetésekből kiderült, hogy a szülők életéből kimaradtak a vallási ismeretek. Ennek hátrányát leginkább műveltségük hiányosságaiban látták. A keresztyén kultúra olyan széles tömböt alkot a kultúra egészében, hogy aki ezen ismeretekkel nem bír, az csak "félíg" ismeri a képzőművészeteket, irodalmat, zenét. Úgy tűnt, felismerték azt is, hogy akinek nincs ismerete, annak nincs hite sem. A gyermekeiknek már szeretnék megadni a lehetőséget a műveltségre, a hitre, s a jó társaságra.

Mit és mennyit lehet megtanítani a hat és hét éveseknek? Van-e ehhez megfelelően összeállított irodalom? Kutatásom eredménye az, hogy az egyébként igen jó, kiszínezhető hittanfüzetek egyike sem felel meg teljes mértékben az elképzeléseimnek, de a munkában nagyon jól felhasználhatók. Elsősorban azért nem tudom elfogadni őket, mert összefűzött füzetként néhány nap alatt kifeszethetők. Márpedig én úgy gondoltam, hogy a színezgetés élményét csak az adott történetnél kellene nyújtani.

Igen fontos szempontnak tartottam azt is, hogy ebből a hatalmas műveltséganyagból ne túl sokat markoljak. A kiválasztott témák megbeszélése legyen alapos, a megjelenítése sokoldalúan élményszerző, örömet adó és vizuális.

Úgy tűnik, hogy az elképzelésem bevált. A kicsik sokat tudnak, szeretnek ide járni, sőt előfordul, hogy alig akarnak hazamenni.

A foglalkozások egymás üdvözlésével és néhány kedves szóval kezdődnek. Utána megtekintem és megdicsérem az előző héten kiadott s kiszínezett képeket; ekkor a gyerekek mindig megkérdezik: ma lesz-e történet és utána beragasztós lap? Kapnak-e meglepetést?

Ezt követi az új témakör megbeszélése. Ez az én feladatom, s most csendben figyelnek. Vannak olyan témakörök, ahol sort kerítek a jó, a rossz, a tapintatos, a figyelmes, a becsületes és más erkölcsi, etikai kategóriák meghatározott mélységű megbeszélésére is. Végül beragasztjuk az új lapokat a füzetekbe, s ezek segítségével összefoglaljuk, hogy mit is hallottak ma? A teremben van egy nagy térkép, amelyen gyakran meg kell mutatnom, hol játszódtak az események. Nagy élvezettel mutatják meg ők maguk is, amit tudnak. Ilyen Jeruzsálem, Betlehem, a Jordán folyó vagy Perzsia, a napkeleti bölcsek hazája stb.

Ezután mindenki választhat a füzetéből egy képet, s azt vagy amilyen történetet tud arról, elmesélheti. Most én hallgatok, csak ők beszélnek. Nagyon igyekeznek betartani a kulturált társalgás szabályait, így csak ritkán kell a beszélgetést egy-egy szóval a megfelelő mederben tartani.

A foglalkozás végén eléneklünk egy-egy éneket, és közösen elmondunk egy-egy megtanult imát. Előfordul az is, hogy ezt az időt a szabadban játékkal töltjük, vagy gyúrmázunk, papírmunkát végzünk, vetítünk stb.

Úgy látom, hogy mihamarabb szükséges a tanárképző és tanítóképző főiskolákon a hitoktató

tanárok képzése. Jó lenne, ha akiket már fölvettek erre a szakra, már főiskolás éveik alatt részt vennének a gyülekezetek munkájában. Így egyrészt pótolnának egyfajta hiányt, másrészt pedig a majdani szakmai gyakorlatukhoz ez nagy segítségét jelentene.

GAÁL JÁNOSNÉ

Tízparancsolat az iskolában? *Ismertetés egy készülő erkölcsstan tankönyvről*

Az erkölcsstan mostohagyermek Magyarországon. Az iskolákban nincs erkölcsstan oktatás, és folyóirat sincs erkölcsi cikkek közlésére.

A gyerek nincs felkészítve a nehéz helyzetekre; arra, hogyan lehet boldog családi életet élni, hogyan kell alkalmazkodni az élethez, hogyan kell megőrizni testi homeosztázisunkat és lelki békességünket. Mindezek pótlása az erkölcsstan feladata lenne.

Szeretnék rövid ismertetést adni kéziratban lévő erkölcsstan tankönyvről. Ez a könyv négykötetes, elsősorban a középiskolák négy évfolyama számára készült, de más iskolák is használhatják. Az általános iskolák számára ebben a formában tankönyvnek nem alkalmas, csupán a tanárok számára segédeszközként. A kötetek 24-30 fejezetet tartalmaznak kb. 150 normál gépelt oldalon. Ez a tankönyv alkalmas volna arra, hogy heti egy órában négy éven keresztül tanítsák az erkölcsstant. Az egyes fejezeteknél el lehetne időzni több tanórán is abban az esetben, ha a gyerekek kérdeznek, érdeklődnek.

Az I. kötet címe: A bűn. Az első részben a törvényről és megsértéséről van szó. Itt a fontosabb erkölcsi törvényt, a 3500 éves tízparancsolatot is ismertetjük. A második rész a fontosabb bűnöket sorolja fel, amelyeket elkövethetünk akár gondolat, akár beszéd és cselekedetek útján, sőt érzések és érzelmek útján is. A harmadik részben azzal foglalkozunk, hogy milyen az ember általában, és melyek azok a bűnök, melyek az emberi lénynek részei.

A II. kötet címe: Az erény. Hogy juthatunk el a bűnből az erény útjára? Miből áll az ember fejlődése, a lelki, szellemi és erkölcsi fejlődés? Ezután következik 18 emberi erény részletes ismertetése 18 fejezetben. Ezen a téren igen hiányosak az ismeretek; volt olyan osztály, ahol csupán egyetlen erényt tudtak megnevezni a tanulók. A kötet összesen 28 fejezetből áll.

A III. kötet címe: Az élet megismerése. Azt vizsgálja, hogy a test-lélek-szemlemből álló embernek hogyan kell viselkednie az élet egyes helyzeteiben ahhoz, hogy ne szenvedjen kárt testi egészségében és lelki békességében. Az alkalmazkodásnak van biológiája és van pszichológiája, ezekből indulunk ki, majd azt vizsgáljuk, hogyan kell alkalmazkodni akkor, ha az ember egyedül van, és hogyan akkor, ha másokkal kerül kapcsolatba. Az utolsó részben pedig azt tárgyaljuk, hogy az ember milyen alkalmazkodási hibákat követ el, és ezek milyen következményekkel járnak.

A IV. kötet címe: Az élet törvényei. Ez a kötet a családi élettel és boldogsággal foglalkozik. Az élet törvényei nem újak, csupán az erkölcsstan számára való felfedezésük új. Ezen törvények az alapjai annak, hogy egy szép és boldogabb életet valósítsunk meg. Általános érvényűek; egy részük nemcsak jóra, hanem rosszra is érvényes. Ez azt jelenti, hogy az élet mind a jó, mind a rossz irányba törvényszerűen fejlődhet, de az embertől függ az irány megválasztása. A második rész a közösségi és a családi étellel kapcsolatban próbál eligazítást adni. Az utolsó rész foglalkozik az emberi boldogság és boldogtalanság problémájával. Végül is az egész erkölcsstan célja az, hogy az ember boldog és megelégedett életet tudjon élni.

Miben különbözik ez az erkölcsstan tankönyv az eddigiektől, ha egyáltalán létezik ilyen? Az elmúlt negyven évben is tanítottak erkölcsstant pl. egyetemeken, de az erkölcsstan csupán erkölcsi kérdésekről való filozofálgatás volt. Ebből az erkölcsstanból a tanuló nem tudott semmit hasznosítani saját élete számára, nem tudta meg, hogy mit szabad tennie és mit nem. Ezzel szemben az általam írt erkölcsstankönyv ismerteti az erkölcsi törvényeket, a bűnöket és erényeket, különbséget téve a jó és a rossz között, eligazítást adva az élet lehetséges helyzeteiben arra vonatkozóan, hogy mi az erkölcsös és mi az erkölcstelen. Az elmúlt időkben a határozott állásfoglalás helyett azt mondták, az élet sokkal bonyolultabb annál, semhogy itt egyszerűen meg lehetne mondani, hogy mit kell tenni, illetve mit nem szabad tenni. Ahogy a jognak meg kell tudni mondani minden helyzetben, hogy mi a helyes és mi a helytelen, úgy az erkölcsstannak is, sőt az erkölcsstannak még inkább, mivel a jog az erkölcsstanból fejlődött ki, és a jognak kell az erkölcsstanhoz igazodnia, és nem megfordítva.